

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Студентський науковий вісник

2021-2022

**Випуск 1 (22). Частина I.
Економічні науки.**

**Миколаїв
2022**

**Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет**

**Студентський науковий вісник
обліково-фінансовий факультет
(наукове електронне видання)**

Випуск 1 (22). Частина I. Економічні науки.

**Миколаїв
2022**

Друкується за рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 5 від 31 січня 2022 року).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вишневська О.М., д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету МНАУ; **Шарата Н.Г.**, д-р пед.наук, доцент, проректор; **Дубініна М.В.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою обліку і оподаткування; **Потривасва Н.В.**, д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідним відділом МНАУ; **Сіренко Н.М.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою фінансів, банківської справи та страхування МНАУ; **Довгаль О.В.**, д-р економічних наук, доцент, завідувач кафедрою економічної теорії і суспільних наук МНАУ; **Волосюк Ю.В.**, канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедрою інформаційних систем і технологій.

Студентський науковий Вісник. Обліково-фінансовий факультет. Випуск 1 (22). Частина I. Економічні науки. [наукове електронне видання]. МНАУ, Миколаїв. 2022. 74 с.

ЗМІСТ

Цимбалюк К.О. ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	5
Товстенко М.Ю. САНАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА	10
Мікуляк К.А., Леденчук М.Д. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	16
Мікуляк К.А., Герасименко Д.Є. ФІНАНОВА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	22
Дідюк А.В. СУТНІСТЬ ТА РОЗВИТОК КРЕДИТУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ	31
Лісова А.А. ВАЖЛИВІСТЬ САНАЦІЙНОГО АУДИТУ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ САНАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	38
Бурковська А. В., Недбайло І. І. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
Каземирчик К.С. ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: СОЦІАЛЬНА ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ	57
Партола А., Семенюк А. ОСОБЛИВОСТІ МІКРОФІНАНСУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄС	66

УДК: 336.1:631

ФІНАНОВА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

К. А. Мікуляк, аспірант, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет

Д. Є. Герасименко, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** розглянуто важливість фінансової підтримки для розвитку аграрного сектору. Проаналізовано обсяги державної підтримки у 2017-2021 роках. Наведено кількісні показники державної підтримки на 2022 рік. Зазначено ТОП-10 агрокомпаній, які отримали найбільшу державну підтримку у 2017-2020 роках. Відображено нові програми підтримки суб'єктів аграрного сектору, до яких належать: державна підтримка страхування с.-г. продукції; відшкодування втрат від пошкодження посівів с.-г. культур через надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру та ін. Описано методи підтримки, які впроваджуються у межах Програми стимулювання економіки: доступні кредити, грантові програми; розширення участі малого і середнього бізнесу у державних закупівлях та ефекти від їх провадження. Також зазначено, що один з інструментів фінансування - аграрна розписка, значно розширить можливості аграріїв у залученні додаткових коштів.*

***Ключові слова:** аграрний сектор, державна підтримка, доступні кредити, грантові кошти, державні закупівлі, фінансова підтримка.*

Постановка проблеми. Фінансова підтримка підприємств аграрного сектору є одним із чинників успішного їх розвитку, оскільки здійснюється переважно через комплекс програм, кожна з яких має на меті підвищення ефективності виробництва та дохідності товаровиробника. Основною проблемою, яка заважає розвитку підприємств аграрного сектору є недостатнє фінансування разом із неможливістю формування власних фінансових ресурсів для інноваційного відтворення такого фондомісткого виробництва, як тваринництво, та переходом на менш капіталомістке рослинництво, що вимагає фінансових ресурсів для закупівлі імпоротної техніки. З огляду на стан розвитку аграрного сектору в умовах карантинних обмежень, подальших досліджень потребують питання покращення фінансового забезпечення та обґрунтування заходів підтримки агровиробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість відомих вітчизняних і закордонних вчених вважають, що ефективного та стабільного

розвитку сільського господарства можна досягнути завдяки належному фінансуванню потреб його відтворення. З урахуванням цього, чинні методи державної підтримки аграрного сектору потребують удосконалення, адже надання дотацій та компенсацій не відповідає сучасним вимогам і не впливає на розвиток сільського господарства, підвищення ефективності господарювання, створення умов для інноваційної якості відтворення в АПК.

Питанням державної підтримки сільського господарства приділяють увагу Діброва А. Д., Коваленко О. Ю., Мельник Т. М., Алейнікова О. В., Андрусенко Г. О., Ванієва М. Р., Саблук П.Т., Хомин І.П. та ін.

Діброва А. Д., вважає, що сільськогосподарське виробництво є недостатньо послідовним й ефективним, що в підсумку не дозволяє досягти бажаних фінансово-економічних результатів розвитку галузі, а також задовольнити повною мірою запити суспільства. Зокрема, такий стан зумовлено насамперед швидкою мінливістю зовнішнього середовища, відсутністю практичного досвіду прийняття рішень у ринкових умовах господарювання, недостатнім рівнем їх наукового забезпечення і свідчить про те, що цілісної системи державного регулювання сільськогосподарського виробництва в Україні ще не сформовано [1].

Погоджуємося з думкою Саблука П.Т. та Хомина І.П., які вважають, що обсяги безповоротної бюджетної допомоги недостатні, аби вирішити проблему безбитковості в аграрному секторі, до того ж вони не виявляють відчутного впливу на його розвиток [11]. Саме тому виникає необхідність у зміні інструментів фінансування розвитку підприємств аграрного сектору в сучасних умовах ведення бізнесу.

Метою дослідження є обґрунтування методів фінансової підтримки задля забезпечення розвитку суб'єктів аграрного сектору економіки України.

Виклад основного матеріалу. Особливістю ведення аграрного бізнесу є сезонний розрив між інвестуванням й одержанням прибутку та безперервність процесів біологічного відтворення ресурсів. Існує низка факторів, які значно впливають на кінцевий результат діяльності аграріїв,

основним з яких є неврожаї. В умовах сьогодення важливого значення набуває подолання наслідків карантинних обмежень малим та середнім бізнесом, в той час, коли великі підприємства схильні вливати та контролювати ситуацію у зовнішньому середовищі, у порівнянні з останніми, оскільки масове закриття малого та середнього бізнесу призводить до зниження рівня виробництва та ефективного розвитку аграрного сектору.

Тому для України ЄС виділено пакет підтримки малого і середнього бізнесу, де 61 млн євро передбачено для підтримки економіки, 20 млн євро – для підтримки малих і середніх підприємств, 25 млн євро – малих фермерських господарств [9], крім того, передбачено фінансування за програмою «Підтримка ЄС для розвитку сільського господарства і малих фермерських господарств в Україні» [10]. Підтримка фермерів доповнюється напрямом з органічного виробництва, також розширюється підтримка розвитку тваринництва. Ефект на який очікує держава – надання змоги розвитку малому та середньому бізнесу, зростання робочих місць, сприяння розвитку інноваційних і ефективних підприємств, що підвищать продуктивність та рентабельність праці. Важливою складовою фінансової підтримки підприємств аграрного сектору є державна, кількісні показники якої представлено у табл. 1.

Таблиця 1 Державна підтримка аграрного сектору протягом 2017-2021 рр., млн грн

Показники	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Фінансова підтримка заходів АПК, шляхом здешевлення кредитів	294,8	265,9	127,2	1200	2253
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	0	203,3	800	400	727
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладання молодих садів та ягідників та нагляд за ними	298,5	394,3	400	400	414
Державна підтримка галузі тваринництва	165,9	2400	3500	1000	3636
Фінансова підтримка сільгоспвиробників	4100	912,9	881,8	1000	957

Джерело: побудовано із застосуванням [5]

Так, кількісні показники державної підтримки у досліджуваному періоді свідчать про значну частину фінансування розвитку підприємств

аграрного сектору. У 2021 р. розміри фінансової підтримки заходів АПК, шляхом здешевлення кредитів зросли у порівнянні з базою дослідження на 1958,2 млн грн, або майже у 8 разів. У 2021 р. на державну підтримку фермерських господарств було виділено 727 млн грн, що на 327 млн грн більше у порівнянні з 2020 роком.

Активна тенденція до зростання фінансування спостерігаються в галузі тваринництва, де розмір підтримки у порівнянні з 2017 р. зріс на 3 470,1 млн грн або майже у 22 рази. Проте негативні тенденції присутні у фінансовій підтримці сільгоспвиробників, де розмір виділених коштів значно скоротився і на 2021 рік становить 957 млн грн, що на 3143 млн грн менше у порівнянні з базою дослідження. У проєкті Державного бюджету на 2022 р. на розвиток та підтримку аграрного сектору в цілому виділено 8 млрд грн, з яких 4,6 млрд грн передбачено на відшкодування вартості с.-г. техніки, здешевлення кредитів та страхових платежів. До цієї суми підтримки додаються і дотації на зрошення для с.-г. товаровиробників [15].

Державна підтримка агрокомпаній охоплює наступні сфери діяльності: вирощування зернових і олійних культур, рослинництво, птахівництво, тваринництво, свинарство, виробництво яєць, молочно-товарне виробництво та ін. (табл. 2).

Таблиця 2 ТОП-10 агрокомпаній, які отримали найбільшу державну підтримку у 2017-2020 рр., млн грн

Назва підприємства	Сфера діяльності	Розмір підтримки
Миронівський хлібопродукт	Вирощування зернових і олійних культур	2600
Укрлендфармінг	Рослинництво, птахівництво, виробництво яєць	418,0
АПК Інвест	Тваринництво, свинарство, виробництво м'яса, рослинництво	85,9
Агро Овен	Рослинництво, тваринництво	85,0
Нива Переяславщини	Вирощування зернових культур, свинарство	82,7
Аграрна компанія 2004	Свинарство	81,6
Овостар Юніон	Птахівництво, виробництво яєць	78,4
Хоробор Агро	Вирощування зернових культур, молочно-товарне тваринництво	69,7
Гудвеллі Україна	Свинарство, тваринництво	68,7
Глобіно	Виробництво продукції харчування	57,2

Джерело: побудовано із застосуванням [5]

Найбільший розмір державної підтримки одержали компанії «Миронівський хлібопродукт» – 2600 млн грн та «Укрлендфармінг» – 418,0 млн грн. Компанія «Глобіно» знаходиться на 10 місці із державною підтримкою у 57,2 млн грн.

У рамках реалізації Закону України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки аграріїв, Кабінетом Міністрів України прийнято постанову, яка розширює новими програмами державну підтримку с.-г. виробників на 2021 рік. Зокрема, нові механізми підтримки допоможуть розв'язувати актуальні проблеми аграріїв (посуха, високі ризики, низька оборотність коштів, низька рентабельність вирощування певних культур), а нові програми дозволять забезпечити стабільність діяльності аграріїв та збільшення виробництва, що покращить продовольчу безпеку держави та доступність товарів для кінцевого споживача [14].

До нових програм належать: державна підтримка страхування с.-г. продукції; відшкодування втрат від пошкодження посівів с.-г. культур через надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру; державна підтримка с.-г. виробників, які використовують меліоровані землі, виробників органічної с.-г. продукції, виробників картоплі, с.-г. виробників шляхом виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь (гречка) [14].

Зокрема, у межах нових програм підтримки передбачено: компенсацію втрат, які суб'єкти аграрного бізнесу понесли у 2020 р. через надзвичайні погодні умови, агрострахування; реалізацію програм, які направлені на посилення галузевого виробництва, зокрема, гречки та картоплі, для насичення внутрішнього ринку продукцією власного виробництва та стабілізації цінової ситуації в країні [14].

Органами державної влади розроблено Програму стимулювання економіки, що передбачає широкий спектр методів підтримки: доступні

кредити, грантові програми; розширення участі малого і середнього бізнесу у державних закупівлях.

Так, за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» у 2020 р. було профінансовано 20 млрд грн, зокрема для підтримки розвитку підприємств аграрного сектору 11 млн грн, що становить 55 % у структурі програми фінансування [7].

Грантові кошти, виділені Єврокомісією у розмірі 50 млн євро для підтримки українських фермерів, зможуть отримати фермери, які володіють землею до 500 га. Грошові кошти видаватимуться з Фонду гарантування кредитів у сільському господарстві, але перш ніж ці кошти отримають суб'єкти аграрного бізнесу, їм необхідно розробити правильну іпотечну систему та моніторинговий механізм щодо концентрації землі [10].

Основними результатами розширення участі малого і середнього бізнесу у державних закупівлях є:

1. Інтеграція малих фермерських господарств у ланцюги вартості в сільському господарстві та отримання вигід від програм державної підтримки;
2. Покращення фінансування фермерських господарств таким чином, щоб сприяли інвестиціям та розвитку виробничого потенціалу.

Альтернативним механізмом реалізації програми є надання грантів, метою яких є досягнення поставлених задач та можливість інвестувати в техніку, обладнання та інфраструктуру, мати можливість впроваджувати нові технології та с.-г. практики, отримати доступ до покращеної підтримки бізнесу, освітньо-консультативних послуг у сільському господарстві та банківських послуг, у тому числі для придбання земель с.-г. призначення [12].

Розширення участі малого і середнього бізнесу у державних закупівлях здійснюється шляхом створення онлайн-платформ, що дозволяють вигідно працювати у публічних закупівлях. Перевагами даних онлайн-платформ є:

великий ринок збуту; швидкість та зручність; географічна незалежність; відсутність витрат на рекламу та маркетинг; боротьба з корупцією [12].

Разом із тим, за підтримки Міжнародної фінансової корпорації (IFC) в партнерстві зі Швейцарською Конфедерацією відбувся офіційний запуск проєкту «Розвиток доступу аграрного сектору України до ринків капіталу», реалізація якого планується у 2021-2024 роках.

Також очікується прийняття законопроєкту №2805-д, який трансформує аграрну розписку з товаророзпорядчого документа на операції з цінними паперами, що значно розширить можливості аграріїв у залученні додаткових коштів. Зокрема, вже гармонізовано Реєстр аграрних розписок з іншими державними реєстрами, що дозволить автоматично обмінюватися даними та забезпечити їхню валідність. Проєкт «Аграрні розписки в Україні», впроваджується Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) в партнерстві зі Швейцарською Конфедерацією та спрямований на впровадження аграрних розписок в Україні.

Завдяки спільним зусиллям державного, громадського та приватного секторів, аграрні розписки стали одним з найбільш поширених та найзручніших інструментів фінансування в сільському господарстві. Так, розписки вже допомогли с.-г. виробникам отримати фінансування, проте в період глобальних кліматичних змін та враховуючи невпинний розвиток аграрного сектору, виникає необхідність забезпечити фермерів широким спектром інструментів для залучення додаткового фінансування.

Висновки. Фінансова підтримка відіграє важливу роль для розвитку суб'єктів аграрного сектору, особливо в умовах карантинних обмежень, які призвели до значних втрат як з боку виробника, так постачальника й споживача продукції. Наразі, крім основних програм фінансової підтримки суб'єктів аграрного сектору, фінансування передбачається й на нові програми, серед яких: державна підтримка страхування с.-г. продукції; відшкодування втрат від пошкодження посівів с.-г. культур через

надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру; державна підтримка с.-г. виробників, які використовують меліоровані землі та ін.

Програма стимулювання економіки передбачає широкий спектр методів підтримки: доступні кредити (дозволяють фермерам спрямувати кошти на розвиток аграрного потенціалу та збільшення виробництва продукції), грантові програми (сприяють досягненню поставлених задач та можливість інвестувати); розширення участі малого і середнього бізнесу у державних закупівлях (інтеграція малих фермерських господарств у ланцюги вартості в сільському господарстві та отримання вигід від програм державної підтримки; покращення фінансування фермерських господарств таким чином, щоб сприяли інвестиціям та розвитку виробничого потенціалу). Ще одним інструментом фінансування є аграрна розписка, яка значно розширить можливості аграріїв у залученні додаткових коштів.

Разом з тим окреслене питання складне, аби вважати, що для розвитку аграрного сектору достатньо наявних методів підтримки. Звідси, подальші дослідження повинні спрямовуватися на пошук нових інструментів фінансування.

Список літературних джерел:

1. Діброва А. Д. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. *Автореферат*. 2009. С. 3-4.
2. Коваленко О. Ю. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 04.10.2021).
3. Мельник Т. М., Головачова О. С. Оцінка державної підтримки аграрного сектору України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. №3. С. 182. URL : <https://mmi.fem.sumdu.edu.ua> (дата звернення: 04.10.2021).
4. Аграрне інформаційне агентство. URL: <https://agravery.com/uk> (дата звернення: 05.10.2021).
5. Аналітичний портал. Слово і Діло. URL: <https://inlnk.ru/G6m04> (дата звернення: 02.10.2021).
6. Гальцова О.Л. Сучасний стан експортного потенціалу АПК України. *Економіка та держава*. 2014. № 3. С. 12-17.
7. Міністерство економіки України: офіційний сайт. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=19ab0df9-c72b-4fbf-b71e->

6cf906730ae9&title=Derzhpidtrimka2020-Blizko323-MlnGrn (дата звернення: 02.10.2021).

8. Інформаційно-аналітичні матеріали. URL: <https://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 04.02.2021).

9. Сайт Кабінету Міністрів України. 190 мільйонів євро від ЄС підтримають систему охорони здоров'я, малий та середній бізнес і найбільш вразливі групи населення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news> (дата звернення: 02.10.2021).

10. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Підтримка ЄС для розвитку сільського господарства та малих фермерських господарств в Україні» від 28.01.2020 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document> (дата звернення: 03.10.2021).

11. Саблук П. Т., Хомин І. П. Розвиток аграрного сектору України: фінансовий аспект. *Економіка АПК*. 2020. №8. С. 45-51.

12. Сайт [Zakupki.education](https://education.zakupki.prom.ua/zagalni-vidomosti-pro-ru). URL: <https://education.zakupki.prom.ua/zagalni-vidomosti-pro-ru> (дата звернення: 05.10.2021).

13. Огляд реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. URL: <https://www.me.gov.ua/files> (дата звернення: 05.10.2021).

14. Уряд розширив державну підтримку аграріїв на 2021 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-rozshiriv-derzhavnu-pidtrimku-agrariyiv-na-2021-rik-minekonomiki> (дата звернення: 08.10.2021).

15. Аграрії отримали з бюджету 1,5 млрд грн дотацій за 2021 рік. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/909-agrariyi-otrimali-z-byudjetu-15-mlrd-grn-dotatsiy-za-2021-rik> (дата звернення: 08.10.2021).

16. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Фінансові механізми розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі. *Modern Economics*. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/12-2018/sirenko.pdf>.

D. Herasymenko, K. Mikulyak. FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR IN MODERN CONDITIONS

Abstract: the importance of financial support for the development of the agricultural sector is considered. The volumes of state support in 2017-2021 are analyzed. Quantitative indicators of state support for 2022 are given. The TOP-10 agricultural companies that received the largest state support in 2017-2020 are listed. New support programs for agricultural sector entities are reflected, which include: state support for agricultural insurance products; compensation for losses from damage to crops due to emergencies of man-made and natural nature, etc. Describes the methods of support implemented within the Economic Incentive Program: available loans, grant programs; expanding the participation of small and medium-sized businesses in public procurement and the effects of their implementation. It is also noted that one of the funding instruments - agricultural receipts, will significantly expand the opportunities for farmers to attract additional funds.

Key words: *agricultural sector, state support, available loans, grant funds, public procurement, financial support.*

**Студентський науковий вісник
обліково-фінансовий факультет
2021-2022
Випуск 1 (22). Частина I.
Економічні науки**

Технічний редактор: Федик О.І.

Комп'ютерна верстка: Федик О.І.

Загальний координатор заходу – Вишневська О.М.

Публікації розміщено за їхнім надходженням.